

Pohľad na časť NPR Humenský Sokol, foto: A. Macková

VÁŽENÍ NÁVŠTEVNÍCI, VITAJTE NA NÁUČNOM CHODNÍKU HUMENSKÝ SOKOL. ČÍTE SA TU AKO DOMA ALE SPRÁVAJTE SA AKO HOSTIA

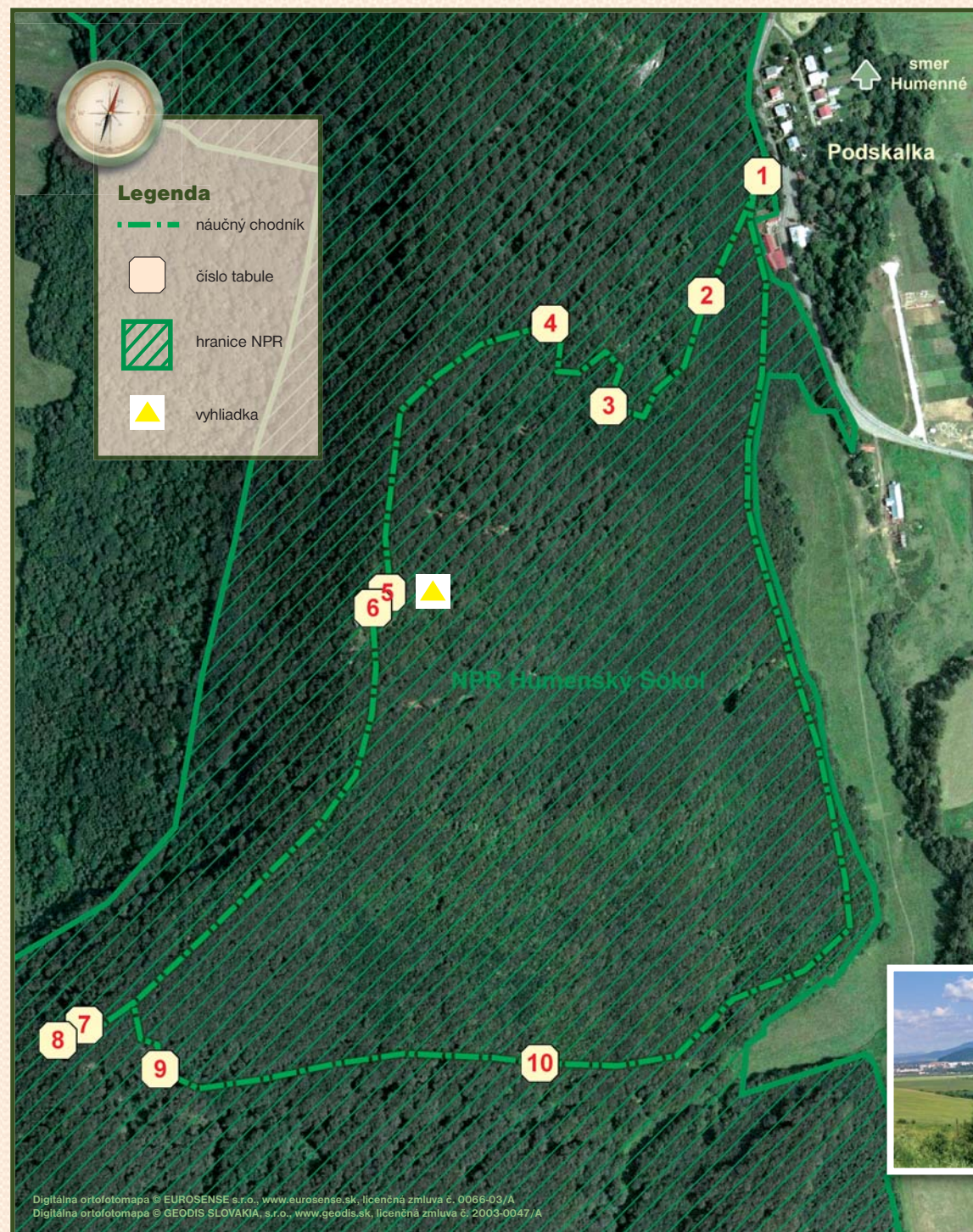
Náučný chodník Humenský Sokol sa nachádza v Národnej prírodnej rezervácii (NPR) Humenský Sokol vo vzdialenosti asi 2 km južne od mesta Humenné. Územie ktorým chodník prechádza je súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území (tzv. NATURA 2000). V NPR Humenský Sokol v súčasnosti platí tretí až piaty stupeň územnej ochrany.

Vitajte

NCH Humenský Sokol nemá na svojich zastávkach obvyklé informačné panely. Pre jeho plnohodnotné absolvovanie je potrebný sprievodca osobný alebo textový. Trasa chodníka je v teréne vyznačená grafickými značkami. Trasu tvorí uzatvorený okruh o celkovej dĺžke 3,5 km. Celková prehliadka chodníka trvá cca 3 hodiny.

Upravený lesný prameň
Foto: archív CHKO Východné Karpaty

Digitalná ortofotomapa © EUROSENSE s.r.o., www.eurosense.sk, licenčná zmluva č. 0068-03/A
Digitalná ortofotomapa © GEDDIS SLOVAKIA, s.r.o., www.geddis.sk, licenčná zmluva č. 2003-0047/A

1. panel /NPR HUMENSKÝ SOKOL

Územie NPR Humenský Sokol sa rozprestiera v katastrálnych územiach mesta Humenné a obcí Jasenov, Ptičie a Chlmec na rozlohe 241,5 ha lesnej pôdy. Vďaka vápnitému horninovému podkladu a rôznym pôdnym a mikroklimatickým podmienkam sa tu vytvorila mozaika spoločenstiev vyvážených s prostredím. Tieto spoločenstvá predstavujú v širšom ponímaní krajiny izolované ostrovy, na ktorých prežívajú druhy s vyhranenými ekologickými nárokmi – stredozemné, druhy východoeurópskych pontických stepí alebo reliktné, zachované zo starších fáz vývoja vegetácie.

Pohľad smerom na východ z Červenej skaly
v pozadí s vrchom Vihorlat
Foto: M. Sepela

Poradie zastávok NCH je zvolené tak, aby mal návštevník možnosť v prirodzenom slede pozorovať vertikálne členenie spoločenstiev od bežne rozšírených lesných typov bučín vyskytujúcich sa na úpätí svahov, cez spoločenstvá drienových dúbav až po extrémne typy spoločenstiev lesostepí a vápencových skalných stepí v hrebeňovej časti územia.

Pohľad na NPR Humenský Sokol zo západu
Foto: A. Macková

2. panel / SPOLOČENSTVÁ DUBOVÝCH BUČÍN

Chochlačka dutá a chochlačka plná - jarný aspekt, foto: archív S-CHKO Východné Karpaty

Spoločenstvá dubových bučín s prevažujúcim lesným typom – vápencová dubová bučina (3309) majú v území NPR najvyššie plošné zastúpenie. Lesný porast na zastávke predstavuje rovnoveký porast buka s prímiešaným javorom horským a mliečnym, dubom zimným, čerešňou vtáčou a ďalšími drevinami. Rovnoveké lesy vznikli na tomto stanovišti ako výsledok lesníckej hospodárskej činnosti človeka. Pôvodný prírodný les v týchto podmienkach by mal byť rôznoveký a zmiešaný, kde by vedľa seba mali rásť stromy rôzneho veku od 1 do 300 a viac rokov – podľa biologických možností jednotlivých drevín.

Z charakteristických druhov vápencových dubových bučín je možné v bylinnej vrstve na tejto zastávke nájsť: snežienku jarú, prilbovku bielu, ľaliu zlatohlavú, medúнку medovkolistú, chochlačku dutú, scilu kladného, veternicu hájnu, a iskemikovitú, zimozelen menšiu, veterník žltuškovitý, lipkavec marinkový, kopytník európsky, zubačku cibul'konosnú a žliazkatú, toricu japonskú, samorastliak klasnatý, kozonohu hostcovú, krkošku voňavú a ďalšie.

Snežienka jará
foto: archív S-CHKO Východné Karpaty

Veternica iskemikovitá
Foto: archív S-CHKO Východné Karpaty

Ľalia zlatohlavá,
Foto: F. Bližinský

Prilbovka biela
Foto: I. Zubaľová

3. panel / SPOLOČENSTVÁ DRIENOVÝCH DÚBRAV

Zastávka oproti tej predchádzajúcej predstavuje charakteristické, pôvodné a nezmenné spoločenstvo medzernatej drienovej dúbavy s dubom plstnatým a druhovo bohatou bylinnou vrstvou, v ktorej je možné nájsť druhy ako: kamienka modropurpurová, prilbovka jedhová, prerastliak kosákovitý, lazerník širokolistý, kokorík voňavý, rimbaba chocholikatá, plamienok priamy, lipkavec Schultesov, luskáč lekársky, konvalinka voňavá, náprstník veľkokvetý a mnohé ďalšie. Spoločenstvá drienových dúbav, zvlášť typy s dubom plstnatým a kamienkou modropurpurovou, patria k najteplomilnejším suchu znášajúcim na východnom Slovensku. Výskyt duba plstnatého v NPR Humenský Sokol predstavuje severnú hranicu svojho európskeho areálu rozšírenia. Pod hlavným hrebeňom prechádza drienová dúbava do skalnej lesostepi.

Luskáč lekársky
foto: archív S-CHKO Východné Karpaty

Konvalinka voňavá
Foto: I. Zubaľová

Drieň obyčajný, foto: I. Zubaľová

Dráč obyčajný, foto: I. Zubaľová

4. panel / POPÍNAVÉ DREVINY

Na trase chodníka je možné pozorovať dva druhy zaujímavých popínavých drevín – plamienok plotný a brečtan popínavý. Plamienok plotný sa vyskytuje len v prvom a druhom vegetačnom stupni a to len v najteplejších polohách. Hustou sieťou svojich lán dokáže doslova udusiť mladé lesné porasty. V území NPR nepredstavuje hrozbu, keďže je súčasťou pôvodných spoločenstiev. Brečtan popínavý je pokladaný za trefohorný relikť. Brečtan dosahuje výšku až 30 m a kvitnúť začína až vo veku 50 – 70 rokov. Kvitne v septembri a plody dozrievajú až na jar budúceho roka. U tejto popínavej dreviny je možné pozorovať listový dimorfizmus, kedy je tvar listov u kvitnúcich výhonkov iný než u tých nekvitnúcich.

Brečtan popínavý, foto: Š. Birčák

Brečtan popínavý, foto: J. Plátko

Brečtan popínavý vyskytujúci sa
na lokalite
Foto: A. Macková

PRE ZACHOVANIE PRÍRODNÝCH KRÁS JE POTREBNÉ DODRŽIAVAŤ URČITÉ ZÁSADY.

- CHODNÍK JE MOŽNÉ POUŽÍVAŤ V KAŽDOM ROČNOM OBDOBÍ, S VÝNIMKOM DAŽDIVÉHO POČASIA, KEDY HROZÍ POŠKODENIE TELESÁ CHODNÍKA Z DÔVODU JEHO PREMOCENIA. NÁSLEDNE NA TO HROZÍ NÁVŠTEVNÍKOM ÚRAZ PRI POŠMYKNUTÍ.
- POČAS SILNÉHO VETRA A BÚRKY JE BEZPEČNOSŤ NÁVŠTEVNÍKOV OHROZENÁ ÚDEROM BLESKU.
- TRASA CHODNÍKA SA NESMIE SVOJVOLENE SKRACOVAŤ. NA SVAHU NÁVŠTEVNÍCI NESMÚ LIVOLŇOVAŤ SKALY A DO HREBEŇOVEJ ČASŤI JE ODPOŤČANÉ VSTUPOVAŤ V SKUPINE S MAXIMÁLNYM POČTOM 20 OSÔB.
- MESIACE MAREC AŽ JÚL SÚ NAJVOĽHODNEŠÍM OBDOBÍM POČAS ROKA, KEDY JE MOŽNÉ CHODNÍK NAVŠŤVIŤ.

ĎAKUJEME

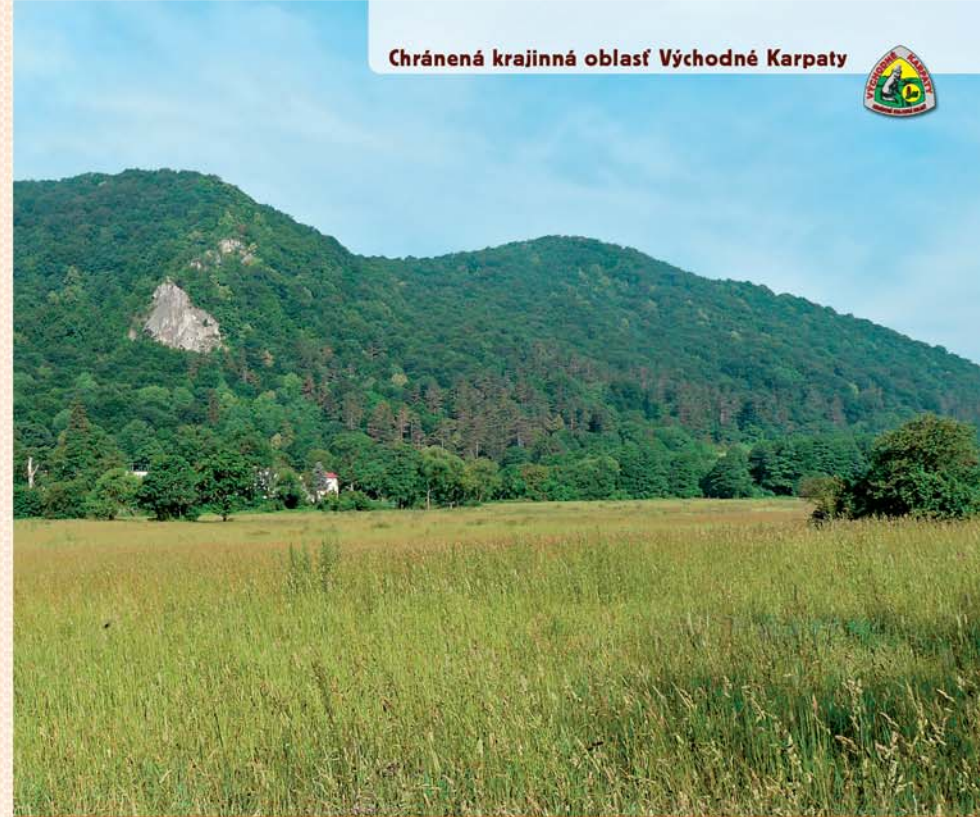
Správa Chránenej krajiny Východné Karpaty

Duchnovičova 535, Medzilaborce
tel.: 057/748 02 91-93
www.sopsr.sk/vychodnekarpaty

Vydala Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2015
Autori textov: Ing. Š. Birčák, RNDr. L. Dzurovčin, CSc., Ing. A. Macková, Ing. I. Zubaľová.
Foto na titulke: Ing. M. Dubas
Grafika: V. Ihringová

Publikácia bola vydaná v rámci projektu „Propagácia chránených území a druhov Natura 2000“, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Životné prostredie.

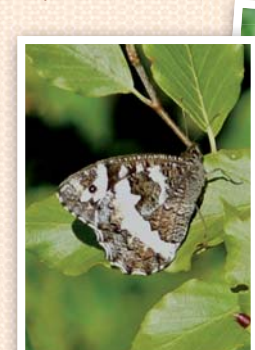
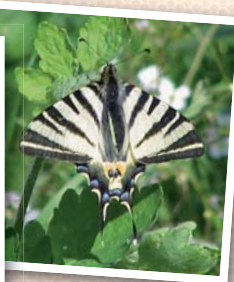
Humenský Sokol

NÁUČNÝ CHODNÍK

Jašterica obyčajná, foto: A. Macková

Fúzač bukový, foto: A. Macková

Očkáň stoklasový
foto: A. MackováVidlochvost ovocný
foto: J. Platko

okrajových častiach rezervácie pozorované:
vidlochvost ovocný, očkáň timotejkový, babôčka pávočka,
babôčka siefokridla, babôčka admirálska, babôčka bodliaka

kova, žltáček reštiakový, ohnivák veľký, vretienka vičencová. V území sa predpokladá bohatý výskyt teplomilných lesostepných a stepných druhov hmyzu. Humenský Sokol je významnou hniezdňou lokalitou dutinových hniezdičov a dravcov. Zo zračnejších druhov sa tu vyskytuje holub plúžik, sova dlhochvostá, myšiarka usatá, výr skalný, myšiak hôrny, či sova obyčajná.

V NPR je možný výskyt hniezdisk bociana čierneho a orla kriklavého. Z dutinových hniezdičov z čeľade ďatľovitých je možné pozorovať tesára čierneho, ďateľa veľkého, ďateľa malého a ďateľa prostredného a žlnu zelenú.

Krkavec čierny, foto: Š. Pčola

Výr skalný, foto: A. Macková

Mláďatá sovy
dlhochvostej
foto: Š. Pčola

9. panel / ZAČIATOK SAMOREGULAČNÉHO VÝVOJA V ZMENENOM LESNOM EKOSYSTÉME

Lesný porast na zastávke, predstavuje rôznoveký porast buka s prímiesou hraba a javora horského, ktorý bol v minulom decéniu postihnutý kalamitou. Silný vietor tu vyvrátil niektoré staré stromy a začala sa tak jedna z prirodzených vývojových fáz prírodného lesa – pralesa. Práve tu, po veternej kalamite, je viditeľný začiatok samoregulačného vývoja lesného porastu, aj keď vývoj k prirodzenému stavu bude ešte dlhý. Tento porast bude mať do budúcnosti veľký význam ako ukážka prírodného lesa, v ktorom podľa prírodných zákonov hospodári sama príroda. Bude slúžiť na vedecký výskum a študijné účely. V poraste prevládajú lesný typ 3309 – Vápencová dubová bučina a 3404 – Hviezdnatcovo-bažanková dubová bučina s lipou.

Samoregulačný vývoj v NPR Humenský Sokol, foto: Š. Birčák

10. panel / ŽIVOČÍŠTVO, LESNÝ PRAMEŇ

Inventarizačný výskum živočíšnej ríše zatiaľ nebol na tejto lokalite realizovaný v dostatočnej miere. Doteraz bol realizovaný inventarizačný výskum mäkkýšov, pričom bol v skalných sutinách zistený výskyt pomerne zriedkavého západokarpatského endemitu *Clausilia (Andraea) dubia carpatica*. V blízkosti dobe je naplánovaný výskum pôdnej fauny, zameraný na skupiny bezstavovcov (mnohonôžky, rovnakonôžky, stonožky, pavúkovce), ktoré majú väzbu na vápencový podklad a teda by mohli priniesť zaujímavé poznatky o charaktere bioty tohto územia. Zo živočíšnych druhov sa tu vyskytuje napr. užovka

Fúzač alpský
Foto: J. Platko

8. panel / JASKYŇA DÚPNA

Tento geomorfologický útvar predstavuje pozoruhodnú dutinu v karbonátových zlepencoch centrálne – karpatského paleogénu. Jaskyňu tvorí jediná sieň o pôdoryse 20 x 17 m. Vchod do jaskyne tvorí mohutný portál o výške cca 5 m. Rovné dno tvorí prášny sediment, ktorého významnou súčasťou je istotne i vyvetraný vápnitý matrix (tmel). Vírivou činnosťou vody vznikli v strepe jaskyne dutinky nazývané „obrie hrnce“. Na stenách a strepe jaskyne je dobre viditeľná jaskynná zlepenecová hornina. Nad jaskyňou sa nachádza ešte jedna – menšia Horná jaskyňa, ktorá už dnes nie je prístupná nakoľko je vchod do nej už zasypaný. V jaskyni Dúpna bolo zistené zimovanie malého počtu 6 druhov netopierov. (podkovár malý, netopier obyčajný, netopier ostrouchý, netopier brvitý, večernica pozdňá, uchaňa čierna).

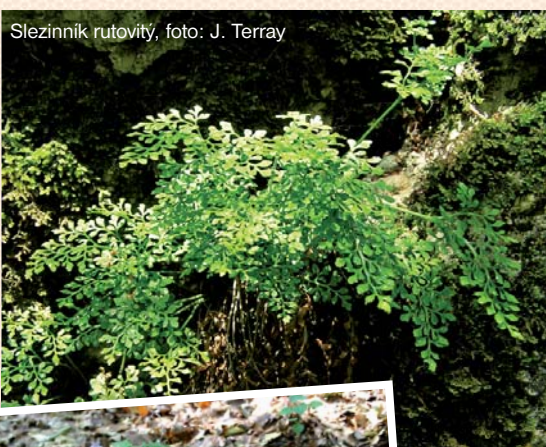
Netopier obyčajný
foto: M. ŠepelaPodkovár malý
foto: M. ŠepelaPohľad z jaskyne Dúpna
foto: M. Mina

nikovec najväčší, horčičník bledokvetý, deväťorník peniažtekový, prerastlík kosákovitý, veternicu lesnú, ružu galskú, ďatelinu alpskú, ranostajovec pestrý, nátržník piesočný, marinku psiu a mnohé iné. Vyskytujú sa tu tiež všetky druhy krov, uvedené pri zastávke č. 3. Pozornému oku návštevníka NCH, ktorý túto zastávku navštívil už niekoľko krát neujde skutočnosť, že tu postupom času dochádza k zmene spoločenstiev, zmenšujú sa plochy bylinnej vegetácie a mení sa aj ich druhové zloženie. Túto dynamickú zmenu spoločenstiev v čase označujeme ako sukcesia.

Skalničník guľkovitý srstnatý, foto: I. Zubalová

7. panel / SPOLOČENSTVÁ ZATIENENÝCH VÁPENCOVÝCH SKÁL

Slezinník rutovitý, foto: J. Terray

Na tejto zastávke je možné na zatienených zlepencoch skalách pozorovať vápencovú vegetáciu. V území NPR sa zatienené skaly vyskytujú pomerne často. Vznikajú v dôsledku erózie skalných hrebeňových častí. Vegetácia je v dôsledku zatienenia v týchto častiach aj druhovo chudobnejšia. Charakteristickými druhmi sú: slezinník rutovitý, slezinník červený, sladič obyčajný.

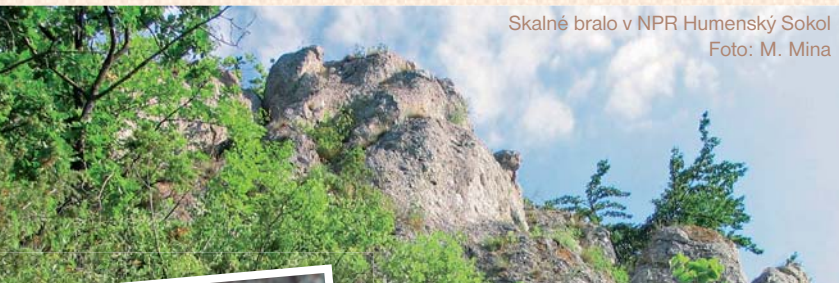

Sladič obyčajný, foto: A. Macková

Slezinník červený, foto: Š. Birčák

6. panel / SPOLOČENSTVÁ SKALNÝCH STEPÍ A VÁPENCOVÝCH SKÁL

Skalné bralo v NPR Humenský Sokol
Foto: M. Mina

Poniklec veľkokvetý, foto: Š. Birčák

Ľan žltý
foto: J. TerrayNevádza
Triumfetta
foto: I. Zubalová

Pakost krvavý, foto: J. Terray

Z veľkého množstva bylinných druhov spomenieme: skalničník guľkovitý lysavejúci, cesnak horský, jagavku konáristú, oman mečolistý, ľan žltý, nevádu Triumfettu, pakost krvavý, zanovätník čiernejúci, rozchod-

5. panel / GEOGRAFICKÁ POLOHA A GEOLOGICKÝ VÝVOJ ÚZEMIA NPR

Zastávka sa nachádza na najvyššie položenom mieste NPR – kóte Červená skala 447 m n. m. Z hľadiska geomorfologického členenia je NPR Humenský Sokol začlenený v rámci Alpsko – Himalájskej sústavy do podcelku Humenské vrchy a časti Sokol. Humenské vrchy sú budované horninami z obdobia druhohôr a starších trefohôr. Najstaršími horninami v území sú Gutensteinské vápence, dolomitické vápence a dolomity, ktoré začali sedimentovať v hlbokom mori v období starších druhohôr (triasu) pred 200 miliónmi rokov. V mladších trefohorách (neogéne), pred 10 miliónmi rokov sa začali mohutné tektonické pohyby, ktorých súčasťou bol aj rozsiahly vulkanizmus vo Vihorlate.

Skalné bralo v NPR Humenský Sokol
Foto: M. Mina

Prevládajúcim pôdnym typom sú rendziny a pararendziny. Územie patrí do mierne teplej a veľmi vlhkej klimatickej oblasti s chladnou zimou.

Trasa NCH v hrebeňovej časti, foto: Š. Birčák

Vyhliadka Červená skala / 447 m n. m.

Z najvyššie položeného miesta na NCH, na vyhliadke Červená skala, je možné pozorovať celkový ráz krajiny v okolí Humenských vrchov. Smerom na SZ je viditeľná aglomerácia mesta Humenné

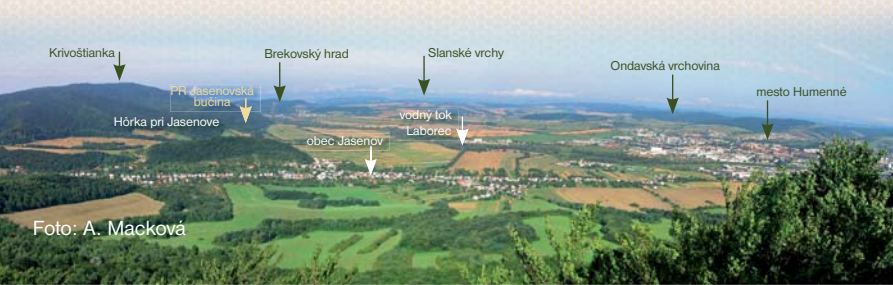

Foto: A. Macková